

OSNOVNA ŠOLA POD GORO

Šolska ul. 3, 3210 Slovenske Konjice

Poročilo o širjenju novega metodičnega modela

O projektu in širjenju novosti v okolje

Na OŠ Pod goro od septembra 2013 izvajamo inovacijski projekt Kuža, motivator za učenje. Člani projektne skupine smo bili v prvem letu Mateja Slapnik (vodja projekta), Darja Ravnik (ravnateljica), Valentina Kroflič, Anita Jeromel, Mateja Ravnak, Lidija Klančnik, Mojca Hauptman, Janja Brglez in Mojca Trampuš kot konzulentka, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana. Septembra 2014 je prišlo do sprememb v timu zaradi bolniške odsotnosti in zamenjave delovnega mesta učiteljice. Tim, ki je deloval v šolskem letu 2014/15, smo oblikovale Mateja Slapnik (vodja projekta), Darja Ravnik (ravnateljica), Mateja Ravnak, Janja Brglez in Irena Švab, konzulentka je ostala Mojca Trampuš.

O projektu smo vsakič pripravili polletno oz. letno poročilo, oktobra 2015 pa tudi obsežno evalvacijo, ki je bila predstavljena ZRSŠ v Ljubljani. Takrat smo zapis razčlenili in projekt najprej opredelili, utemeljili in opisali. V lanskem letu smo evalvirali elemente, ki so bili novi v šolskem letu 2014/2015. Ocenjujem, da lahko celosten vpogled v naše delo nudi zgolj povezovanje in nadgrajevanje opisanega v preteklih letih.

Opis dejavnosti v okviru projekta

Šolan pes svojo terapevtsko vlogo upravičuje tudi v številnih šolah po svetu. Izkušnje, ki jih imajo npr. v Nemčiji in Avstriji (projekt Schulhund), kažejo, da prisotnost psa v razredu ugodno vpliva na vzdušje med mladimi. Prisotnost psa v razredu je protiutež procesom, ki so vse bolj usmerjeni v individualno delo, IKT, e-učenje, storilnost. Posameznik ima pri tem pogosto občutek, da je sam, da je del brezosebnega dogajanja, da ni slišan. Sodelovanje z živaljo pa lahko omili te občutke, pomirja in opogumlja. Hkrati pa prinaša sporočilo, da ljudje bolj harmonično živimo v stiku z naravo. Te ugotovitve so bile vodilo tudi številnim najuglednejšim, večinoma ameriškim univerzam (Harvard, MIT, Yale ...), ki so v svojih knjižnicah začele gostiti terapevtske pse in s tem ponudile študentom možnost druženja z njimi.

Lastnosti psa, ki jih lahko uporabimo v vzgojno-izobraževalnem procesu za doseganje zastavljenih ciljev:

- Pes ima vse osebe enako rad in jim kaže naklonjenost.
- Ne ocenjuje oseb po sposobnostih, opravljenih nalogah, znanju, zunanosti; zato se ljudje ob psu počutijo sprejeti.
- Ne kritizira in je tiho, če narediš kaj narobe, prebereš ali zračunaš narobe.
- Pes te spodbuja h gibanju, če počiva, se najprej pretegne in ti da vedeti, da imaš tudi ti hrbtenico; sprehodi s psom.
- Je vedno zvest, naklonjen, prizadeven, vesel, vztrajen ...
- Pes se vedno vrača, čeprav ga skregaš.
- Kadar ima kdo slab dan in je tiho, pes sedi ob njem in ga nežno boža s svojim smrčkom ali pogledom.
- Pes je dober poslušalec, ki ne deli sodb.
- Prijazen in ubogljiv kuža prežene strah pred psi.
- Delo s psom nas uči, da moramo biti vztrajni in odločni pri doseganju zastavljenih ciljev.
- Pes spodbuja komunikacijo med osebami in tudi z živalmi; spodbuja osebo k razločnosti govora.
- Pes zmanjšuje stres.

Izvajanje projekta

Glavna akterka inovacijskega projekta je psička Kity, ki je bila na začetku projekta stara tri leta. Kity je psička manjše rasti, je vodljiva, ubogljiva in neizmerno ima rada družbo otrok. Vodja projekta Mateja Slapnik sem Kityina vodnica in družabnica. Sem defektologinja in na šoli izvajam individualno strokovno pomoč za učence s učnimi težavami.

Najprej je bilo potrebno seznaniti strokovne delavce z idejo in potekom inovacijskega projekta na šoli. Nato je bilo potrebno zbrati soglasja staršev, da dovoljujejo svojemu otroku neposreden stik s psom. Kolegi v zbornici so bili nad idejo navdušeni, prav tako ni bilo težav z zbiranjem soglasij učencev. Učenci kot tudi starši so se strinjali, da je Kity prisotna v šoli pri učnem procesu.

Kity je igriva, vodljiva, urejena psička vajena stikov z različnimi ljudmi. Je aktiven terapevtski pes s certifikatom Slovenskega društva za terapijo s pomočjo psov Tačke pomagaačke. Poleg tega ima ameriški certifikat R.E.A.D. (Reading Education Assistance Dog), ki potrjuje, da je usposobljena za izvajanje programa, s katerim pomagamo pri spodbujanju branja. Ker je terapevtski pes, je vsako leto dvakrat veterinarsko pregledana, kar zagotavlja, da je primerna za bližnje stike z ljudmi, da nima zajedavcev ipd.

Zastavljeni cilji projekta:

1. Izboljšati motivacijo pri učnem delu (pri pridobivanju različnih učnih strategij) ob prisotnosti psa v skupini in individualno.
2. Lažje vzpostaviti socialne stike med učenci ob prisotnosti psa.
3. Spodbujati branje.
4. Spodbujati stike psa z učenci, ki imajo motnjo v razvoju, in spodbujati k učnemu delu.

Kity prihaja v šolo dvakrat tedensko. Med individualnimi urami počiva na svojem ležišču. Če je smiselno, jo vključujem v vzgojno-izobraževalni proces, in sicer pri:

- urjenju branja,
- sproščanju učencev,
- urjenje fine motorike pri učencu, ki je gibalno oviran (cerebralna paraliza),
- spodbujanju govora pri učencu z avtizmom,
- spodbujanju vztrajnosti in samokontrole pri učenki, ki je slabovidna (urjenje vidne pozornosti – poligon; izvajanje in učenje trikov psa – urjenje vztrajnosti in samokontrole).

Glede na zastavljene cilje inovacijskega projekta opazamo, da učenci, ki so prisotni pri individualnih urah v teh dveh dneh, ko je prisoten kuža pri urah:

- raje pridejo k uri in tudi njihovo funkcioniranje pri individualnih urah je bolj produktivno,
- lažje se zberejo za učno delo in učno delo dokončajo brez dodatnih spodbud,
- boljša je motivacija in vztrajanje pri učnem delu,
- zapomnitev učnega znanja je boljša, če je Kity aktivna pri učni dejavnosti, in sicer kot aktivni partner pri učno-vzgojnem procesu (prinese določen učni material ali ga pokaže, je aktiven poslušalec pri urjenju tehnike branja).

Rezultati sprotne in končne evalvacije

Učenci, učitelji in starši so novost na naši šoli sprejeli in jo označili kot dobrodošlo. Vse izvedene ankete in rezultati le-teh so priloženi.

Ankete so bile prirejene starosti učencev. Rezultati njihovih anket so pokazali, da so se naša predvidevanja ob začetku projekta glede raziskovalnega vprašanja, vezanega na motivacijo in vztrajanje učencev pri vzgojno-izobraževalnem delu, pokazala za utemeljena. Večina odgovorov, ki so bili vezani na vprašanja o boljši motivaciji za vzgojno-izobraževalno delo ob prisotnosti psa tako pri individualnem delu kot v razredu, je bila pritrdilna. Učenci povedo, da jim je pouk ob prisotnosti psa zanimivejši in da se ob psu lažje zberejo za delo, ker jih pritegne k aktivnosti in sodelovanju.

Nekateri učenci, ki so imeli možnost pisanja testov znanja ob prisotnosti psa, so povedali, da so bili bolj sproščeni in so lažje pisali.

Učenci pri katerih je bil pes prisoten pri pridobivanju znanja, so povedali, da so si novo snov lažje zapomnili in da so si pri priklicu naučene snovi pomagali s tem, da so se spomnili na Kity.

Anketna vprašalnika za starše in učitelje sta bila vsebinsko prirejena. Nekateri učitelji so na začetku projekta menili, da bo pes moteči faktor pri pozornosti in koncentraciji pri vzgojno-izobraževalnem procesu. Vendar se je izkazalo ravno nasprotno in učitelji, ki so sodelovali v projektu, ugotovljajo, da so učenci bolj aktivni pri učnih urah, ko je prisotna Kity, in da je njihova motivacija na višji ravni (vsaj pri večini učencev).

Tudi ankete, ki so bile izvedene med starši, so pokazale, da so zadovoljni in podpirajo projektno delo. V večini anketnih vprašalnikov je zaznati, da jim otroci doma pripovedujejo o delu s Kity. Nekateri starši so nam sporočili, da je prisotnost psa pri njihovih otrocih spodbudila zanimanje za pse oz. so opazili, da so doma bolj pozorni do svojih hišnih ljubljencev.

Ob neformalnih razgovorih s starši smo celo izvedeli, da nekateri otroci doma berejo svojim hišnim ljubljencem in da jih ni potrebno nagovarjati k branju.

Širjenje novosti

1. O delu terapevtskega psa na OŠ Pod goro smo obvestili javnost s člankom v Šolskih razgledih (naslov članka: «Kity je zakon!») sicer že na začetku projekta (aprila 2013).
2. Skozi vsa tri leta odvijanja projekta so bili objavljeni kratki članki v lokalnem časopisu Konjiške novice.
3. Projekt je bil predstavljen vsem ravnateljem, svetovalnim delavkam in nekaj učiteljem okoliških osnovnih šol z odprto uro pouka v prvem razredu. Pri uri je sodelovala terapevtska psička Kity, njena vodnica in učiteljica Janja Brglez, ki je učno uro izpeljala. Kity je bila vključena kot aktivni partner pri poučevanju učencev prvega razreda. Tema učne ure je bila opis živali. Učiteljica je pripravila kartončke z računi, ki jih je Kity razdelila s pomočjo svojega oprtnika med učence. Učenci so morali izvleči kartonček prebrati račun ga izračunati in glede na rezultat računa poiskati list z odgovarjajočo številko, na katerem je bila zapisana poved o Kity. Poved so prebrali in jo položili na tla tako, da je bila vidna vsem učencem. Vsak učenec je izvlekel list z računom. Nekateri računi so učencem dodelili listke z dejavnostmi, ki so jih na koncu dejavnosti izvedli s Kity (npr. povelja: sedi, prostor, daj tacco, išči ...). Ko so učenci izvlekli vse kartončke in prebrali povedi, so povedi smiselno razporedili in oblikovali besedilo. Nato so učenci, ki so izvlekli listke s povelji izvedli s pomočjo Kity povelja. Na zaključku ure so učenci v zvezek prepisali nekaj povedi in Kity jih je nagradila z žigom v zvezek.
Po zaključeni uri je sledila evalvacija učne ure in pomen sodelovanja terapevtskega psa pri učni uri. Sodelovali so strokovni delavci OŠ Loče, OŠ Zreče in OŠ Ob Dravinji. In sicer mnenja prisotnih strokovnih delavcev so bila pozitivna. Predvsem jih je presenetila pozornost in koncentracija učencev, ki so sledili učni uri brez dodatnih spodbud ali korekcij. Cilj ure je bil uspešno pridobljen.
Refleksija sodelujočih je bila, da bi si želeli sodelovanja s terapevtskim parom pri izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa na njihovih šolah.
4. Delno je bil predstavljen projekt na OŠ Vitanje, OŠ Loče in njeni podružnici Jernej s sodelovanjem na Noči branja, ki so bile izvedene na teh šolah.
Odzivi strokovnih delavcev šol in učencev so bili pozitivni. Pri dveh izpeljavah je bilo prisotnih več terapevtskih parov in delo je bilo izvedeno v skupinah tako, da so lahko učenci izkusili neposredno delo s psom in vodnikom. Na OŠ Jernej sva izvedle Noč branje Kity in njena vodnica, ker je bilo število učencev manjše. V prvi delavnici so spoznavali psa in vedenje psa, v drugi delavnici so spoznavali osnovna pravila, ki jih morajo poznati, če se želijo družiti s psom, v tretji delavnici so brali psu, v četrti delavnici so izvajali povelja s psom oz. trike, ki jih psi znajo izvest.

Odzivi so bili pozitivni tako s strani strokovnih delavcev kot učencev. Večina učencev in strokovnih delavcev so povedali, da pravila, ki smo jih podali prvič slišijo in da si niso predstavljali kako psi funkcionirajo. Zelo so pohvalili branje psom. Povedali so, da je bilo prijetno, ker jih je res nekdo poslušal in je bil čisto pri miru, ni jih popravljaj in občutek mehkoabe ter toplote jim je bil prijeten. S to obliko dela bom še nadaljevala v letošnjem letu sem že dogovorjena z OŠ Žiče.

5. Na OŠ Zreče, kjer redno sodelujeva kot terapevtski par na naravoslovnem dnevu, in sicer učencem 7. razredov predstavim psa kot žival in njegovo funkcioniranje. Predstavim jim osnovna pravila, ki jih morajo poznati, če se želijo s psom družiti. Predstavim jim tudi odgovornost, ki jo moraš imeti do ljudi, živali in sebe.

Odzivi učencev in strokovnih delavcev so pozitivni. Pri učencih je opaziti, da od začetka pridejo k delavnici nezaupljivi, ker imajo občutek, da to vse že vedo. Po opravljenih aktivnostih in predavanju, pa ugotovijo, da so izvedeli dosti novega in na psa začnejo gledati drugače z več spoštovanja. Tudi večina strokovnih delavcev pove, da so prvič slišali določene informacije o psu.

6. V sklopu projekta sem tesno sodelovala z društvom Tačke pomagačke in predstavila potek projekta in izsledke na društvenih srečanjih. Podala sem predstavitev, ki sem jo pripravila za ZRSS za pridobitev 4. stopnje inovacijskega projekta.

7. Delno je bil potek projekta prestavljen tudi v društveni reviji Sledi (članek) (7 št. April 2014).

8. Sodelovala sem s Sredno vzgojiteljsko šolo in gimnazijo Ljubljana in z CIRIUS Kamnik. S kolegicama sem sodelovala po strokovni plati, in sicer obe kolegici sta si ogledali šolo in način najinega izvajanja projekta. Gospa Mojca Trampuš kot konzulantka in gospa Irma Golob kot strokovna delavka, ki ima pri svojem delu prisotnega terapevtskega psa.

Z videnim sta bili zadovolji in so naju pri svojem strokovnem delu podprli.

9. Svoje izkušnje in potek projekta je bil predstavljen tudi na izobraževanju za pedagoške delavce v Ljubljani (oktober 2015) in tudi v letošnjem letu sledi podoben seminar za pedagoške delavce (oktober 2016).

Odzivi slušateljev preteklega leta so bili pozitivni in polni pozitivnega vzdušja. Nad prestavljenimi poteki projektov so izrazili pozitivna mnenja. Veliko se jih je navdušilo nad takim načinom dela in si želijo to izkusiti tudi sami pri svojem vzgojno-izobraževalnem delu.

10. Potek projekta bo predstavljen v reviji Kinolog (november 2016) in sicer članek z naslovom Pes v šoli s seboj prinese naravno zadovoljstvo.

11. Potek projekta bo objavljen tudi v priročniku: Delo z otroki s posebnimi potrebami (članek).

12. Sodelovala sem tudi pri oblikovanju mreže šol, ki je v fazi nastajanja na ZRSŠ, pod vodstvom gospe Natalije Komljanec. S svojimi izkušnjami, ki sem jih pridobila tekom inovacijskega projekta Kuža, motivator za učenje, sem pripomogla k nastajanju koncepta vključevanja terapevtskega psa v vzgojno-izobraževalni proces. S kolegicama smo pridobile strokovne delavce vzgojno-izobraževalnih ustanov, ki izvajajo podobne aktivnosti s pomočjo psov. Pridobile smo tudi njihova mnenja in sodelovanje, da smo skupno zastavili smernice za koncept vključevanja terapevtskega psa v vzgojno-izobraževalni proces. Koncept je v fazi potrditve.

Celoten potek projekta Kuža, motivator za učenje, je objavljen in viden na spletni strani OŠ Pod goro.

V letnem delovnem načrtu osnovne šole Pod goro za leto 2016-17 so zapisane aktivnosti, ki jih bo terapevtski par izvajal v tem šolskem letu. Nadaljevali bomo že z utečenimi dejavnostmi: terapevtska psička bo prisotna v šoli dvakrat tedensko (ponedeljek in četrtek), občasno delo v razredu (pouk ob prisotnosti terapevtskega para), krožek za učence tretjih razredov Tačke pomagačke, občasni obiski terapevtskega para učencev na podružnici OŠPP V parku, prisotnost terapevtske psičke pri urah DSP pri specialni pedagoginji, terapevtski par se je že udeležil bivanja v naravi za osmošolce na CŠOD Peca in v mesecu juniju je planirano tridnevno bivanje v naravi za drugošolce.

Zaključek

Izkušnje in rezultati po triletnem spremljanju inovacijskega projekta kažejo, da je uvajanje terapevtskega para v vzgojno-izobraževalni proces na vseh ravneh osnovne šole pozitiven, predvsem z vidika motivacije za učence nižjih razredov. Kot vodnica in tudi učitelji, ki so sodelovali v projektu, ugotavljamo in tudi z opazovanji ter anketnimi vprašalniki potrjujemo, da prisotnost psa v vzgojno-izobraževalnem procesu pri učencih v nižjih razredih deluje zelo motivacijsko. Vztrajnost oz. koncentracija in pozornost pri učnem delu sta daljši. Učiteljice ugotavljajo, da tudi občasni obiski psa v razredu vplivajo pozitivno na učence z vidika motivacije, vztrajnosti pa tudi pridobljenega znanja pri pouku. Pri nekaterih učencih prisotnost psa deluje vzgojno. Predvsem učenci, ki imajo težave z hiperaktivnostjo, se ob prisotnosti Kity umirijo in upoštevajo pravila, saj je tudi Kity zelo senzibilna za »drugačne« otroke, jih začuti in v množici najde. Pogosto leže k njim in jih s svojo umirjenostjo motivira, umiri ...

Z delom bomo nadaljevali, saj menimo, da je to nov pristop v učnem procesu pri učencih v nižjih razredih osnovne šole. S pristopom želimo predvsem izboljšati motivacijo, vztrajnost in aktivnost učencev pri vzgojno-izobraževalnem procesu, ter pomagati otrokom, ki imajo socializacijske težave ali so izključeni iz razreda.

V višjih razredih bomo sledili področju vzgojnih momentov, in sicer odgovornosti, samozavesti, samokontroli, sprejemanju samega sebe in okolja, sprejemanju drugačnosti ... Kljub temu da so učenci starejši, tudi na njih prisotnost psa deluje pozitivno tako z vidika odnosa do živali in vseh vzgojnih momentov, kot tudi na

področju zmanjšanja stresa pri pouku in boljše aktivnosti učencev pri vzgojno-izobraževalnem delu.

Verjamem, da sva in bova še polepšali trenutke v življenju naših otrok. V življenje jim želiva prinesiti nekaj tistega naravnega zadovoljstva, ki ga ne moreš kupiti ali dobiti z računalniškega zaslona. Ni lepšega, če se k tebi stisne živo bitje, ki v srcu nima pomislekov in zadržkov ima te samo brezpogojno rado.

Zahvaljujem se vodstvu šole in kolektivu, ker so nama omogočili, da izpeljem idejo, ki je dolgo tlela in končno zaživela.

Viri:

Trampuš, M. (2014). Tačke v šoli – Terapevtski pes – učiteljev pomočnik in šolarjev sopotnik. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Schulhundweb (2013). *Gemeinschafts Portal - Tiergestützten Pädagogik*.

Mateja Slapnik
prof. defektologije